

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 15.10.1968, sp. zn. 4 Tz 76/68, ECLI:CZ:NS:1968:4.TZ.76.1968.1

Číslo: 15/1969

Právní věta: K subjektivní stránce trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 písm. a) tr. zák. a trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. Skutečnost, že obviněný nevrátí vypůjčené částky peněz v termínu, který slíbil, není sama o sobě dostatečným důkazem pro zjištění, že při půjčce uvedl věřitele v omyl.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 15.10.1968

Spisová značka: 4 Tz 76/68

Číslo rozhodnutí: 15

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Podvod, Rozkrádání majetku v socialistickém řízení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 132
§ 250

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 15/1969 sb. rozh.

K subjektivní stránce trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 písm. a) tr. zák. a trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák.

Skutečnost, že obviněný nevrátí vypůjčené částky peněz v termínu, který slíbil, není sama o sobě dostatečným důkazem pro zjištění, že při půjčce uvedl věřitele v omyl.

(Rozsudek Nejvyššího soudu z 15. 10. 1968, [4 Tz 76/68](#).)

Nejvyšší soud zrušil pro porušení zákona v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. rozsudek krajského soudu v Ústí nad Labem z 21. března 1968 sp. zn. 2 To 58/68 i rozsudek okresního soudu v Děčíně ze 17. listopadu 1967 sp. zn. 3 T 636/67 ve věci obviněné P., která byla uznána vinnou trestnými činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) a podvodu podle § 250 odst. 1 písm. a) tr. zák. Soudu prvního stupně bylo přikázáno, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Výsledky provedených důkazů neodůvodňovaly závěr, že v jednání obviněné byly splněny znaky trestných činů rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. a podvodu podle § 250 odst. 1 písm. a) tr. zák. po subjektivní stránce. V obou případech jde o trestné činy úmyslné, kdy úmysl pachatele musí směřovat k uvedení v omyl nebo k využití omylu, a tím ke způsobení škody na cizím majetku.

Obviněná doznala, že si v jednotlivých případech vypůjčila menší částky peněz od spolupracovníků a v jednom případě od ZV ROH, v jiných případech si vzala na úvěr zboží pro rodinnou potřebu s tím, že při nejbližší výplatě dluh zaplatí. Popřela však, že by měla v úmyslu jednotlivé věřitele poškodit, neboť hodlala vypůjčené částky vrátit, případně odebrané zboží zaplatit. Při půjčování předpokládala, že bude mít takovou výplatu, která postačí ke krytí jejích finančních závazků. Pokud ve slíbených termínech tyto závazky nesplnila, stalo se tak pro její častá onemocnění spojená s těhotenstvím. Přitom poukázala na to, že byla po návratu z výkonu trestu v lednu 1967 ve velmi tíživé situaci, kdy neměla nic na sebe a kromě toho si musela obstarat aspoň nejnútnejší zařízení bytu. Proto také nejdříve chtěla tuto situaci řešit vypůjčením částky 1.000,- Kčs ve spořitelně. Spořitelna jí však půjčku odmítla poskytnout s odůvodněním, že není ještě jeden rok v pracovním poměru; teprve potom se obrátila se žádostí o půjčení menších částek na jednotlivé občany. Její výdělek na úhradu výše uvedených potřeb nestačil také z toho důvodu, že jí byly každý měsíc určité částky sráženy ze mzdy na její dluh vůči advokátní poradně z titulu obhajoby v posledním trestním řízení. Uvedla, že její situace byla ztížena i onemocněním jejího manžela, s kterým uzavřela sňatek po návratu z výkonu trestu. Přitom její manžel byl povinen platit výživné na dvě děti v částce 400,- Kčs měsíčně, která mu byla srážena z platu.

Tato obhajoba obviněné nebyla náležitě prověřena, v některých směrech byla provedenými důkazy potvrzena a zůstala nevyvrácena. Nebyly zjištěny žádné takové okolnosti, z nichž by bylo možno spolehlivě dovodit podvodný úmysl obviněné v jednotlivých případech.

Okresní soud tento úmysl odůvodnil ve svém rozsudku tím, že obviněná dluhy nevyrovnávala ani později, a že se ani nikomu z poškozených neomluvila, ani nesjednala nový termín.

Tento závěr nemá však oporu v provedených důkazech, naopak je s nimi v rozporu.

V případě půjčky částky 100,- Kčs od R je patrné z výpovědi tohoto svědka, že obviněná si od něho uvedenou částku vypůjčila 20. června 1967 a již 23. června mu sama z vlastní iniciativy vrátila polovinu, tj. 50,- Kčs. Soud se touto skutečností, která svědčí o úmyslu obviněné vurovnat dluh co nejdříve, při hodnocení zjištěných okolností nezabýval a obviněnou uznal vinnou dokonce za celou vypůjčenou částku. Podobně tomu bylo v případě půjčky částky 400,- Kčs od ZV ROH. Z výpovědi pokladní ZV ROH i z výpovědi ostatních členů ZV ROH slyšených v přípravném řízení je patrné, že obviněná požádala ZV ROH závodů, v němž pracovala, o poskytnutí půjčky na zakoupení nutného zařízení bytu. ZV ROH jí půjčku v částce 400,- Kčs dne 20. dubna 1967 zcela mimořádně poskytl, jelikož mu byly známy tísnivé poměry, v nichž se obviněná ocitla. Termín vrácení vypůjčené částky nebyl sjednán. Obviněná dne 25. dubna 1967 na uvedenou půjčku zaplatila polovinu, tj. 200,- Kčs. Přitom uvedla, že zbytek zaplatí při nejbližší výplatě dne 10. května 1967. To se však nestalo, a když pokladní ZV ROH ji upomínala o zaplacení, odpověděla obviněná, že měla malou výplatu, že zaplatí později.

Svědce K, od níž si obviněná vypůjčila částku 100,- Kčs na koupi svetru, potvrdila obhajobu obviněné, že obviněná asi za týden po vypůjčení peněz k ní přišla a omlouvala se jí, že peníze jí nemůže nyní vrátit, poněvadž brala málo a že jí dluh zaplatí později.

K těmto okolnostem, které nesvědčí o tom, že by obviněná měla při vypůjčování peněz úmysl poškodit jednotlivé své věřitele, okresní soud nepřihlížel.

Avšak ani z důkazů, vztahujících se k dalším případům, které byly soudem posuzovány jako podvodné vylákání peněz, nelze dovodit podvodný úmysl obviněné.

Ve všech případech půjček se obviněná obracela na své známé anebo přímé spolupracovníky, kteří znají její osobní, rodinné i majetkové poměry i její tísnivou situaci po návratu z výkonu trestu. Nebylo prokázáno, že by obviněná při půjčování peněz předstírala nějaké nepravdivé okolnosti. Ve všech případech obviněná sice tvrdila, že vypůjčené částky vrátí v určitých termínech, obvykle při nejbližší výplatě a tento slib pak nesplnila. Nebyla však vyvrácena její obhajoba, že skutečně při vypůjčení peněz měla úmysl ve slíbeném termínu dluh zaplatit, že však později nastaly okolnosti, např. malá výplata v důsledku onemocnění, potíže při těhotenství apod., pro které zaplacení dlužných částek bylo oddáleno. Vzhledem ke zprávě zaměstnavatele obviněné, kterou si vyžádal teprve odvolací soud, je možno připustit, že obviněná s ohledem na svůj výdělek v březnu 1967 v částce 1.049,- Kčs měla důvod předpokládat, že i v příštích měsících bude mít podobné výdělky, a že tedy menší částky vypůjčených peněz bude moci zaplatit ve smluvených termínech. Z uvedené zprávy je však patrné, že v následujících měsících její výdělek byl podstatně menší a že nejmenší byl právě v červnu a červenci, tedy až poté, co obviněná si vypůjčila většinu peněz. Ze zprávy lze rovněž zjistit, že obviněná byla již v červnu nemocná a že její nemoc pokračovala i v červenci a srpnu, kdy brala nemocenské dávky. Není ovšem vyloučeno, že i v předchozích měsících měla určité zdravotní potíže související s jejím těhotenstvím, které pak měly vliv na její občasnou pracovní absence. Povinností soudu v tomto směru bylo prověřit obhajobu obviněné vyžádáním zprávy od lékaře, případně od prenatalní poradny, u které byla obviněná v evidenci, aby bylo možno posoudit, zda na podstatné snížení jejího výdělku měly vliv zdravotní potíže, či jiné skutečnosti.

Kdyby byla potvrzena obhajoba obviněné, že na podstatný pokles jejího výdělku a tedy i na snížení možnosti vrátit včas jednotlivé vypůjčené částky, měly vliv zdravotní potíže souvisící s těhotenstvím a onemocněním, které ovšem obviněná při vypůjčování částek nemohla předpokládat, pak ztěžilo by bylo možno dovodit její úmysl vypůjčené částky nevrátit, a tím jednotlivé občany, příp. organizaci ROH poškodit.

Samo o sobě nevrácení částek ve smluveném termínu nemůže být dostatečným podkladem pro závěr o podvodném úmyslu, i když obviněná v určitém časovém úseku měla půjček více. K tomu, aby bylo možno dovodit, zda jde pouze o prodlení se splněním závazku zaviněné dlužníkem a tedy o občanskoprávní poměr anebo zda jde o trestný čin výše uvedený, je třeba, aby byly pečlivě objasněny, ale také hodnoceny všechny okolnosti pro takové posouzení důležité.

To však okresní soud neučinil. Zejména také vůbec nehodnotil i další některé okolnosti, které svědčí spíše o tom, že šlo o občanskoprávní poměr. Soud měl přihlédnout k tomu, že obviněná před tím, jak bylo zjištěno z výpovědi několika svědků, vždy řádně své závazky platila. Toto zvláště zdůraznila ve své výpovědi svědkyně T při hlavním líčení. Dále je třeba vzít v úvahu, že osoby, od nichž si obviněná půjčovala peníze, byly jejími spolupracovníky, případně známými z jejího bydliště, kde obviněná nemohla počítat s možností vyhnout se zaplacení dlužných částek. Pokud jde o případ dlužné částky 39,- Kčs za zboží, vybrané u vedoucího prodejny H., měl soud přihlížet k okolnosti, že obviněná mu před odběrem zboží zanechala písemnou objednávku. Takovým způsobem by si ztěžilo počínala, kdyby měla přitom podvodný úmysl.

Nedostatky ve skutkových zjištěních a v hodnocení provedených důkazů nenapravit ani odvolací soud, který se s nesprávnými závěry okresního soudu ve výroku o vině plně ztotožnil. Navíc přímo v rozporu s výše uvedenými skutečnostmi v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že obviněná podle jejího vlastního doznání pojala úmysl vylákat peníze a zboží ke škodě socialistických organizací i jednotlivých občanů, ačkoliv z výše uvedeného rozboru výsledků provedených důkazů je patrné, že obviněná od počátku trestního řízení se hájila tím, že žádný úmysl vylákat peníze či jinak jednotlivé občany poškodit neměla.

Pokud krajský soud za tohoto stavu se ve svém rozsudku ztotožnil se závěry okresního soudu ve výroku o vině, porušil tím zákon v ustanoveních § 2 odst. 5 a 6 tr. ř.